

Archeologienota Denderleeuw – Thontlaan

Jelke Van Buggenhout

Bornem
2021

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Jelke Van Buggenhout

All-Archeo bvba
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2021/12.807/63

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	7
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken	8
2.3.3	Werkwijze	16
2.4	Assessmentrapport	16
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	16
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	22
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	27
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	29
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	30
3	Samenvatting	32
4	Bibliografie	33
4.1	Publicaties	33
4.2	Websites	33
5	Bijlagen	34
5.1	Archeologische periodes	34

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2021C401

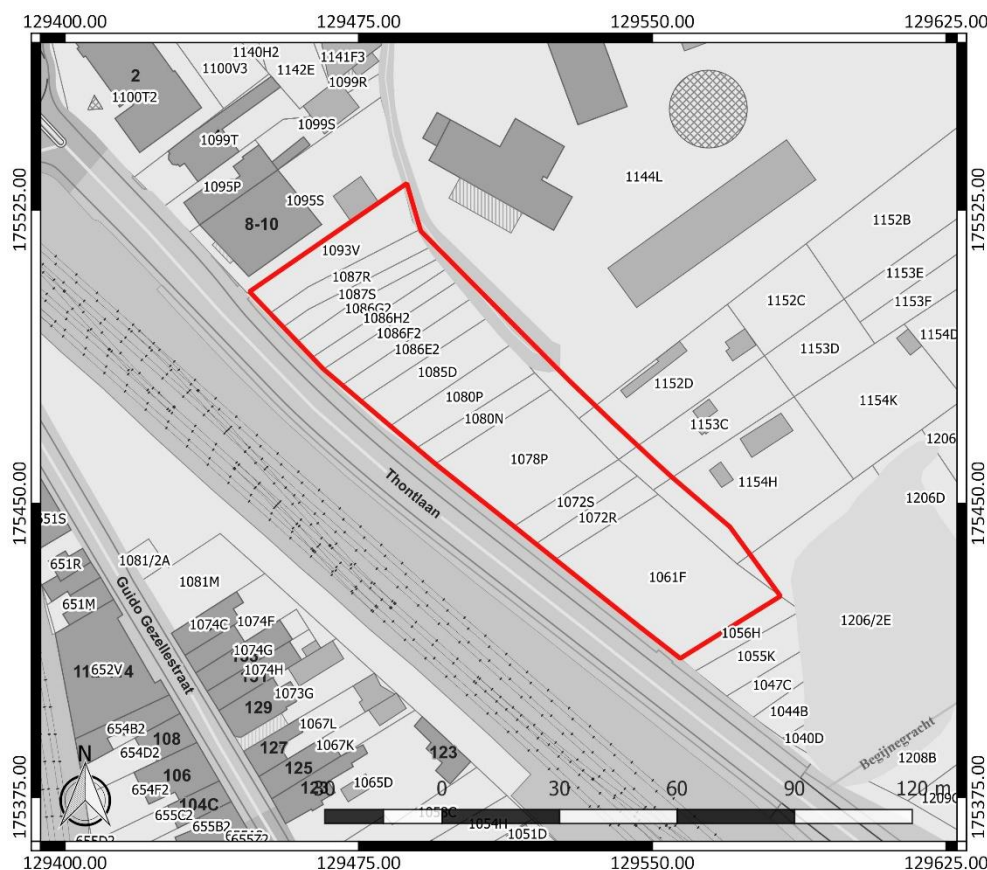
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Denderleeuw, Denderleeuw, Thontlaan, Thontlaan

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 129447.11, 175410.33
- 129582.85, 175532.00

Kadastraal plan:

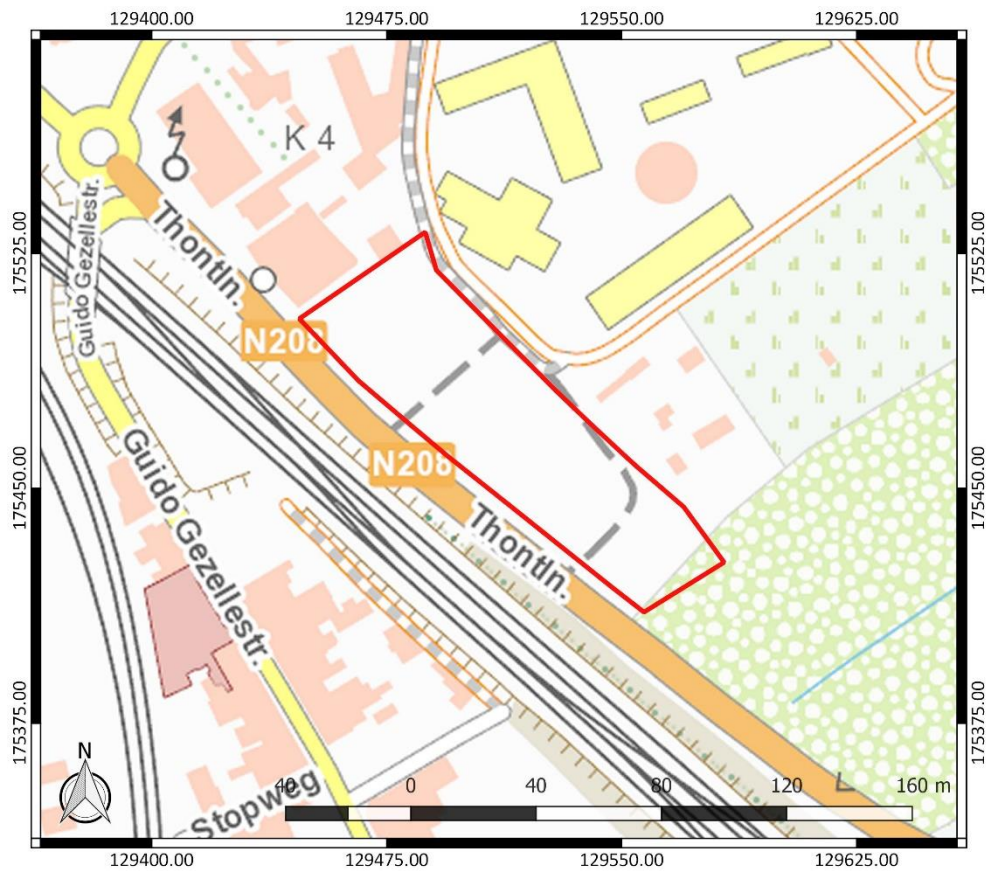

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Denderleeuw, Afdeling 1, sectie A, nummers 1061F, 1072R, 1072S, 1078P, 1080N, 1080P, 1085D, 1086E2, 1086F2, 1086G2, 1086H2, 1087R, 1087S, 1093V, 1144L (partim), 1152D (partim), 1153C (partim), 1154H (partim) en 1206/2E

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 5487 m²

Topografische kaart:

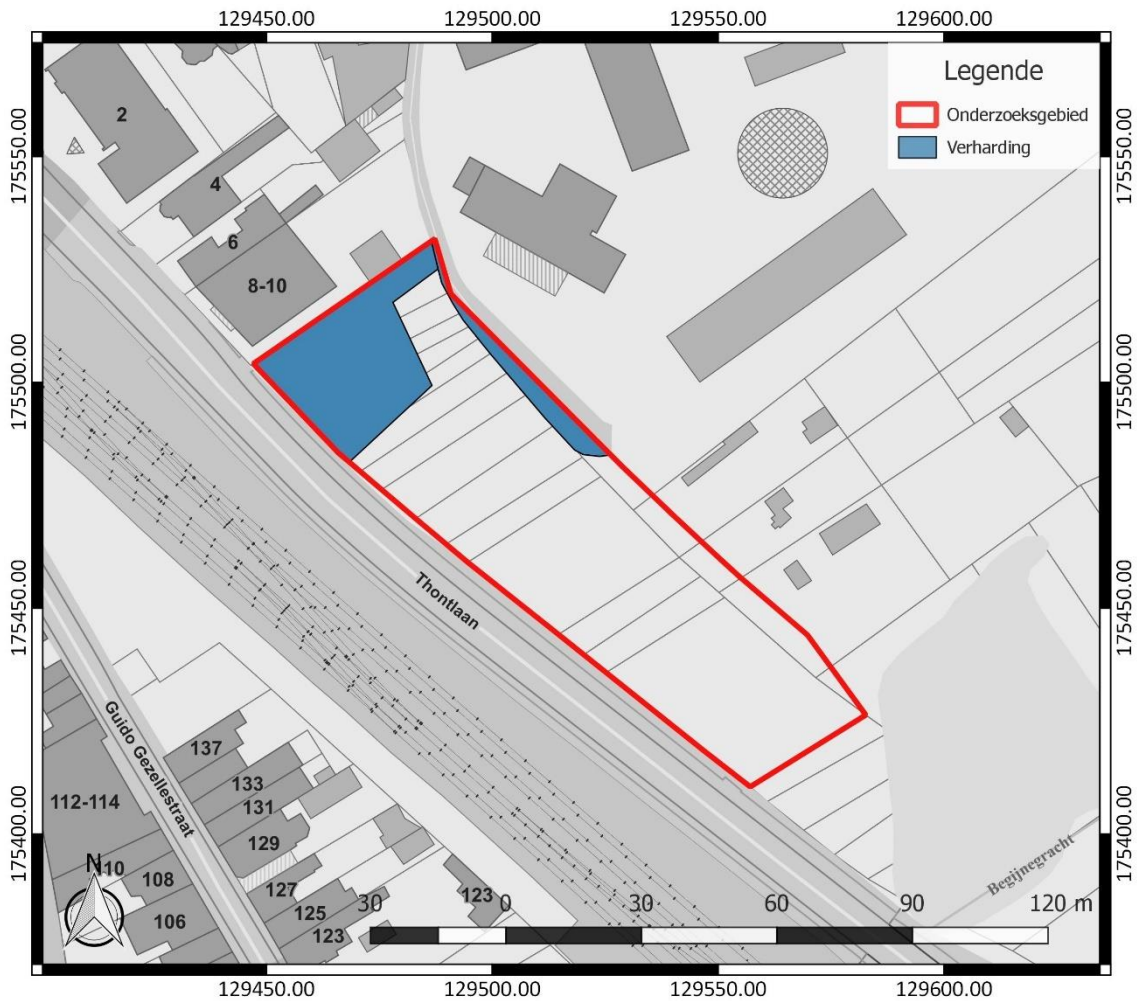

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 26/03/2021 – 08/04/2021

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, grasland

Verstoorde zones: er bevinden zich verhardingen in het noordwesten van het onderzoeksgebied (Figuur 3). Er kan verondersteld worden dat de realisatie ervan enige negatieve impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief. De precieze aard en de omvang van deze verstoring zijn echter niet gekend.

Figuur 3: Verstoringenkaart, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

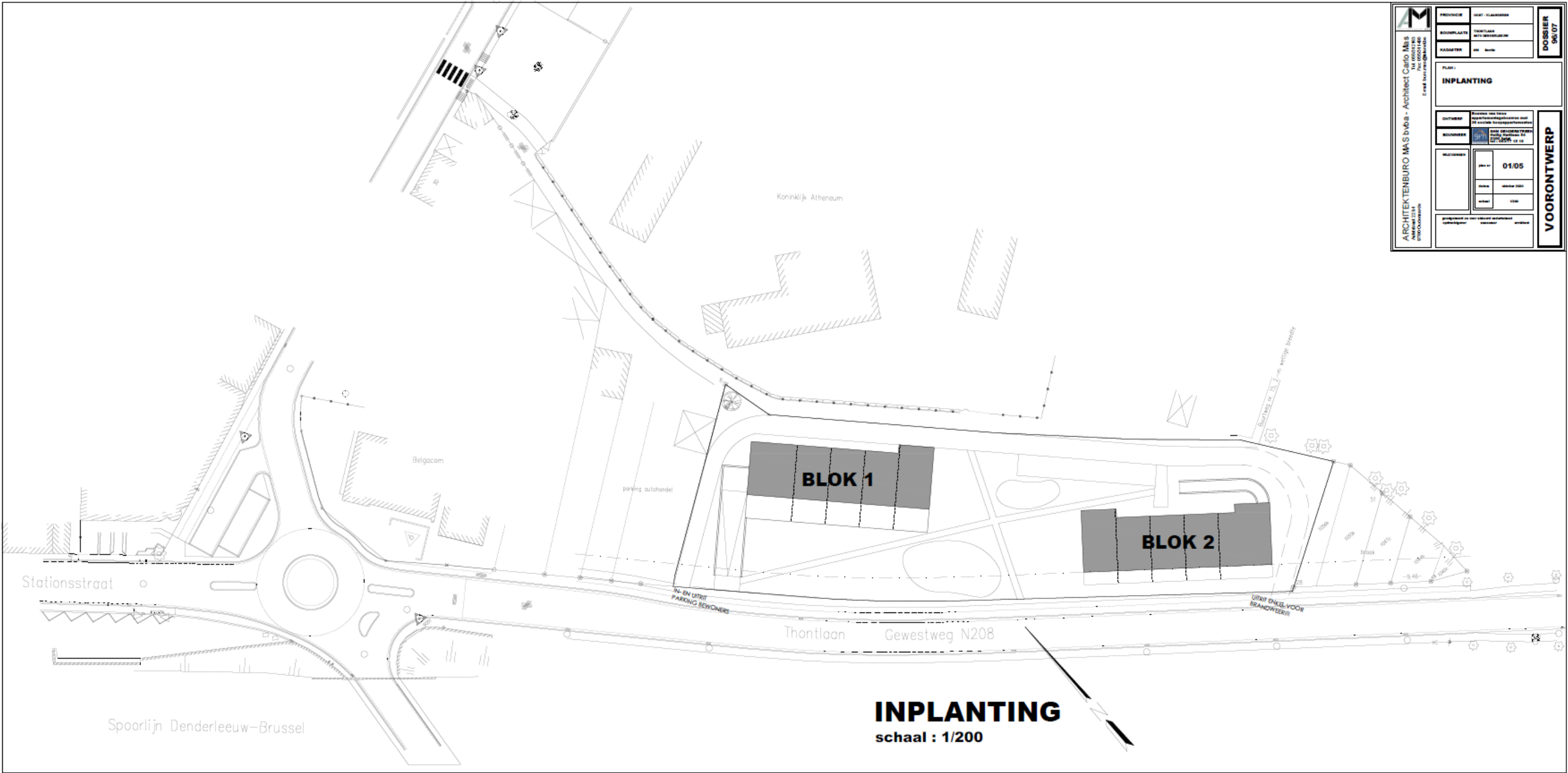
Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

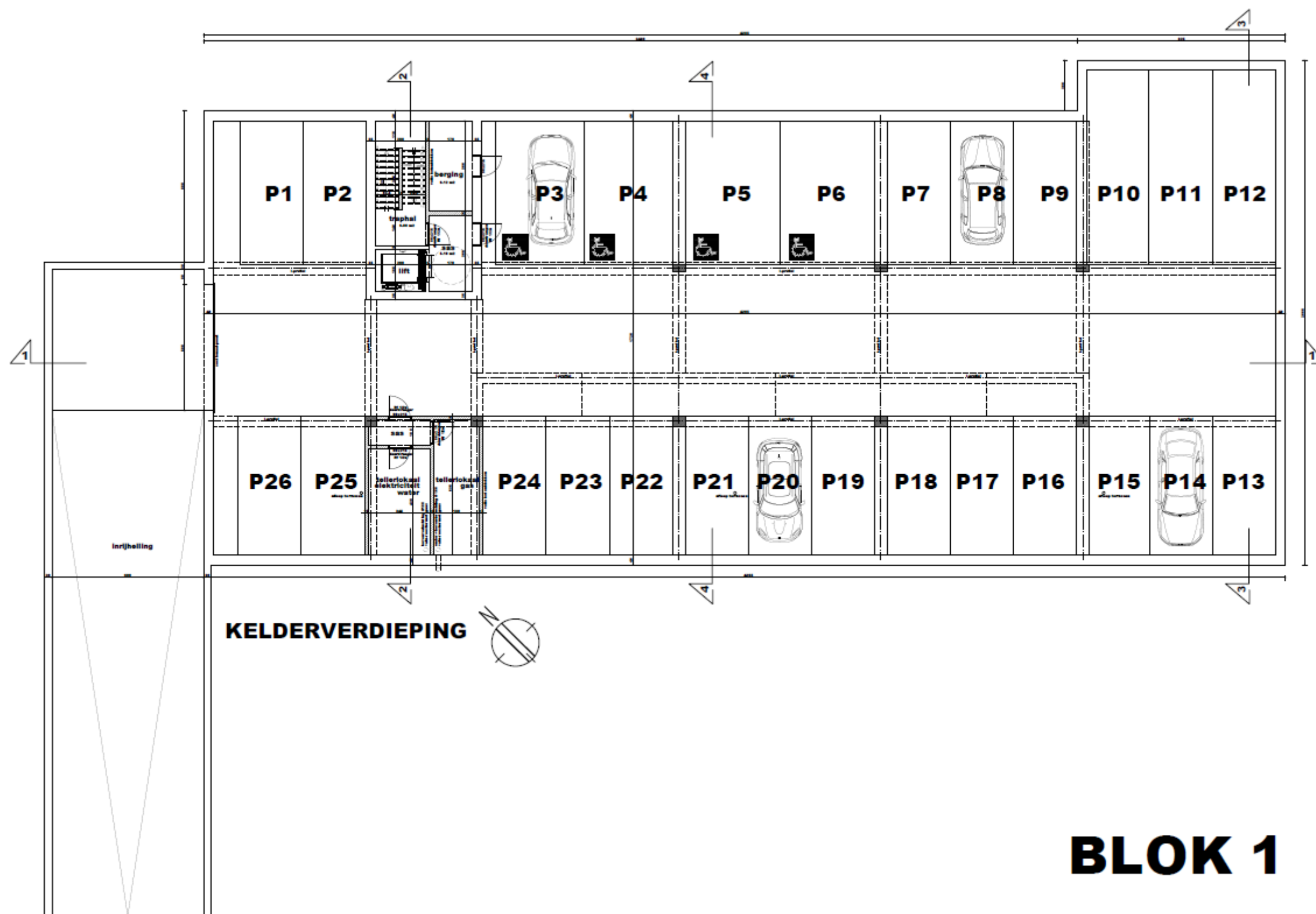
Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

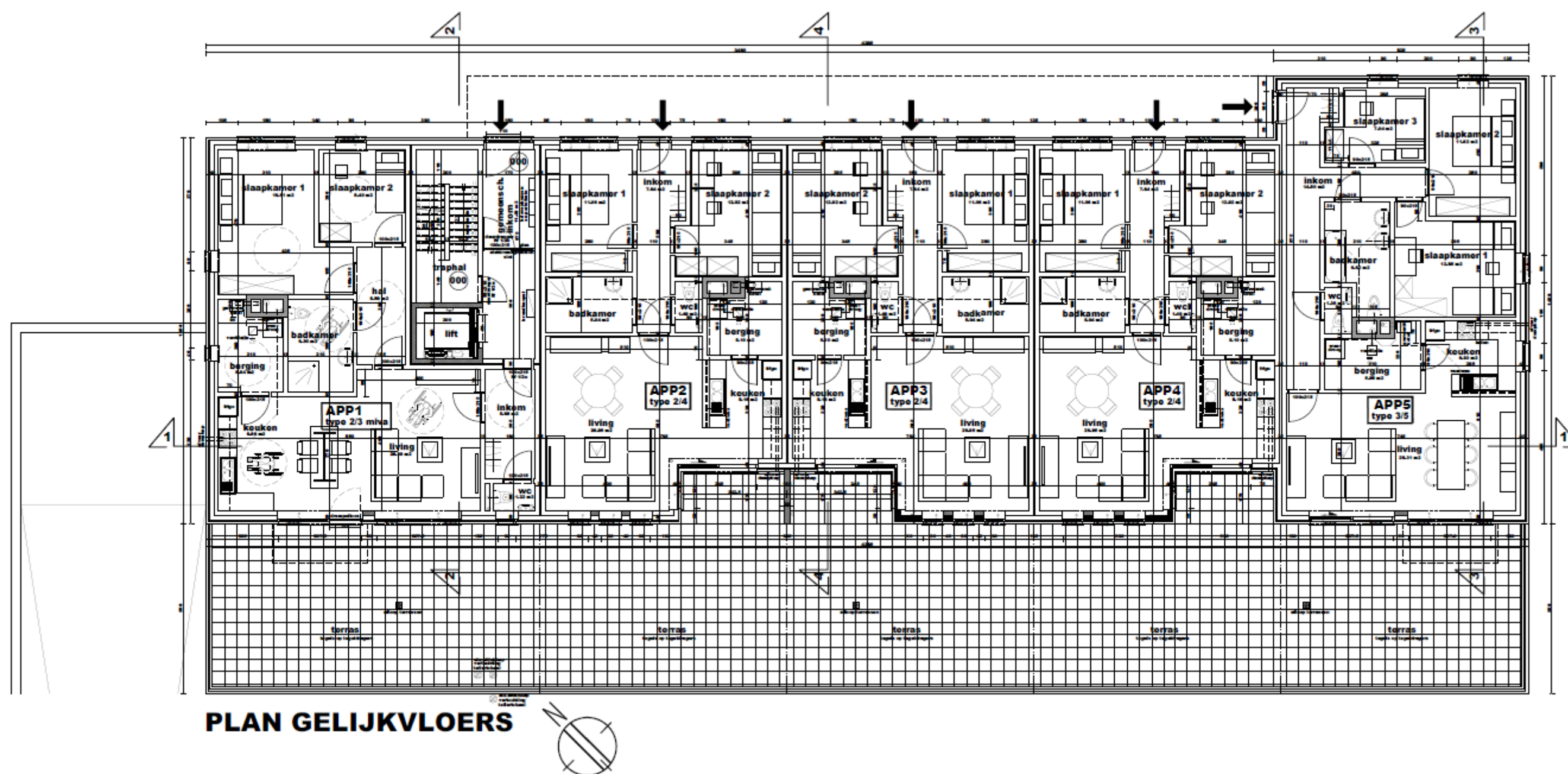
Op het terrein zullen twee appartementsblokken met ondergrondse garages en bergingen gebouwd worden (Figuur 4-Figuur 9). Deze bieden plaats aan 36 sociale koopappartementen. De appartementsblokken bestaan uit drie woonlagen en de woonunits op het gelijkvloers zullen voorzien zijn van een verhard terras. Onder het eerste appartementsblok zullen technische ruimtes en een ondergrondse parkeergarage voor 26 auto's worden aangelegd. De diepte tot de bovenzijde van de vloerplaat van de kelder bedraagt 3,70 m. De liftput kent een grotere verstoringsdiepte. Onder het tweede appartementsgebouw komt grotendeels een funderingsplaat, waarnaast ook nog ondergrondse technische ruimtes en een fietsenberging voor ca. 92 fietsen zullen voorzien worden. De diepte tot de bovenzijde van de vloerplaat van de kelder bedraagt er 2,80 m. De liftput kent een grotere verstoringsdiepte. Verder worden nog enkele paden en wadi's aangelegd.

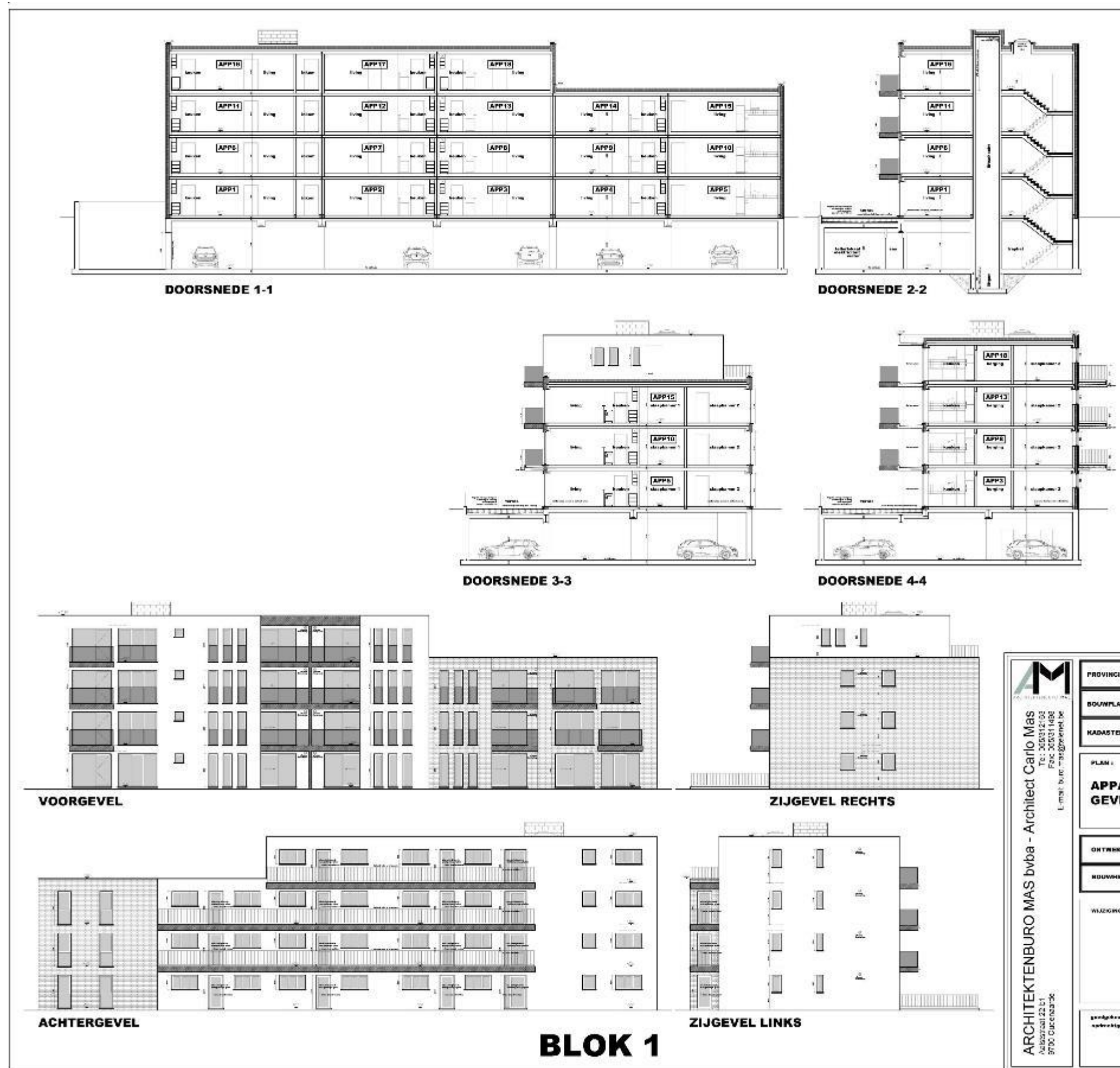
Figuur 4: Ontwerpplan

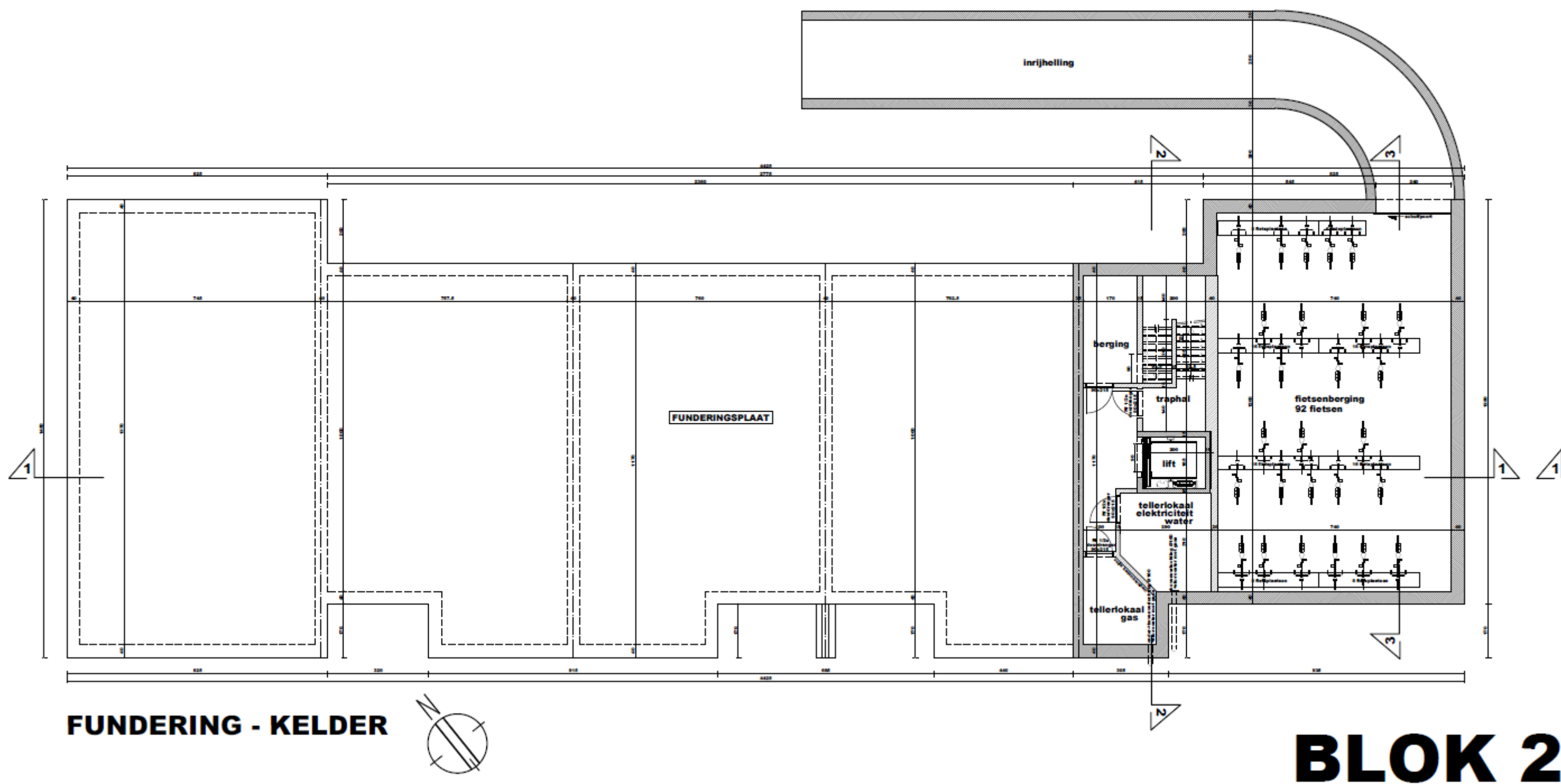
Figuur 5: Ontwerpplan kelderverdieping appartementsblok 1

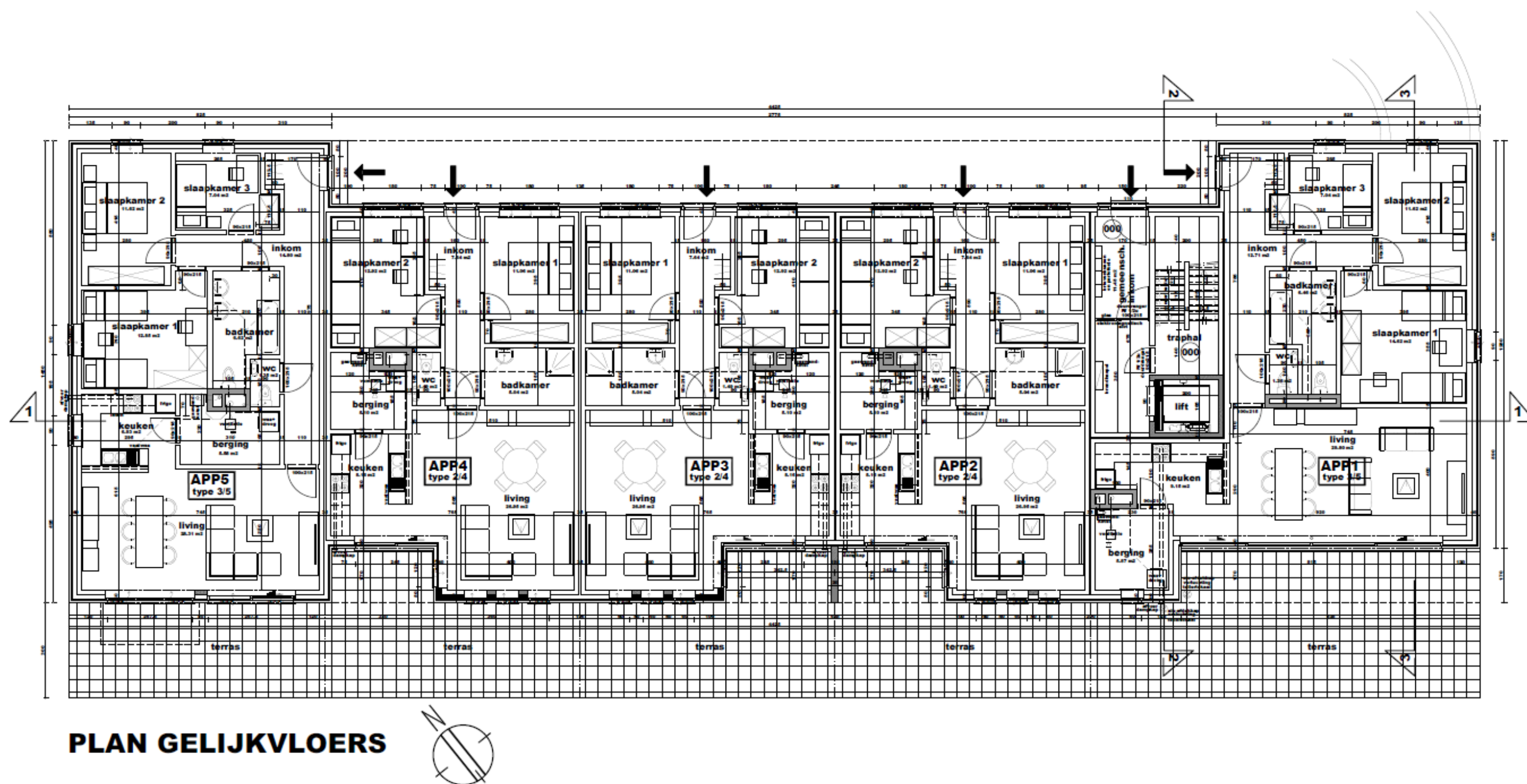
Figuur 6: Ontwerpplan gelijkvloers appartementsblok 1

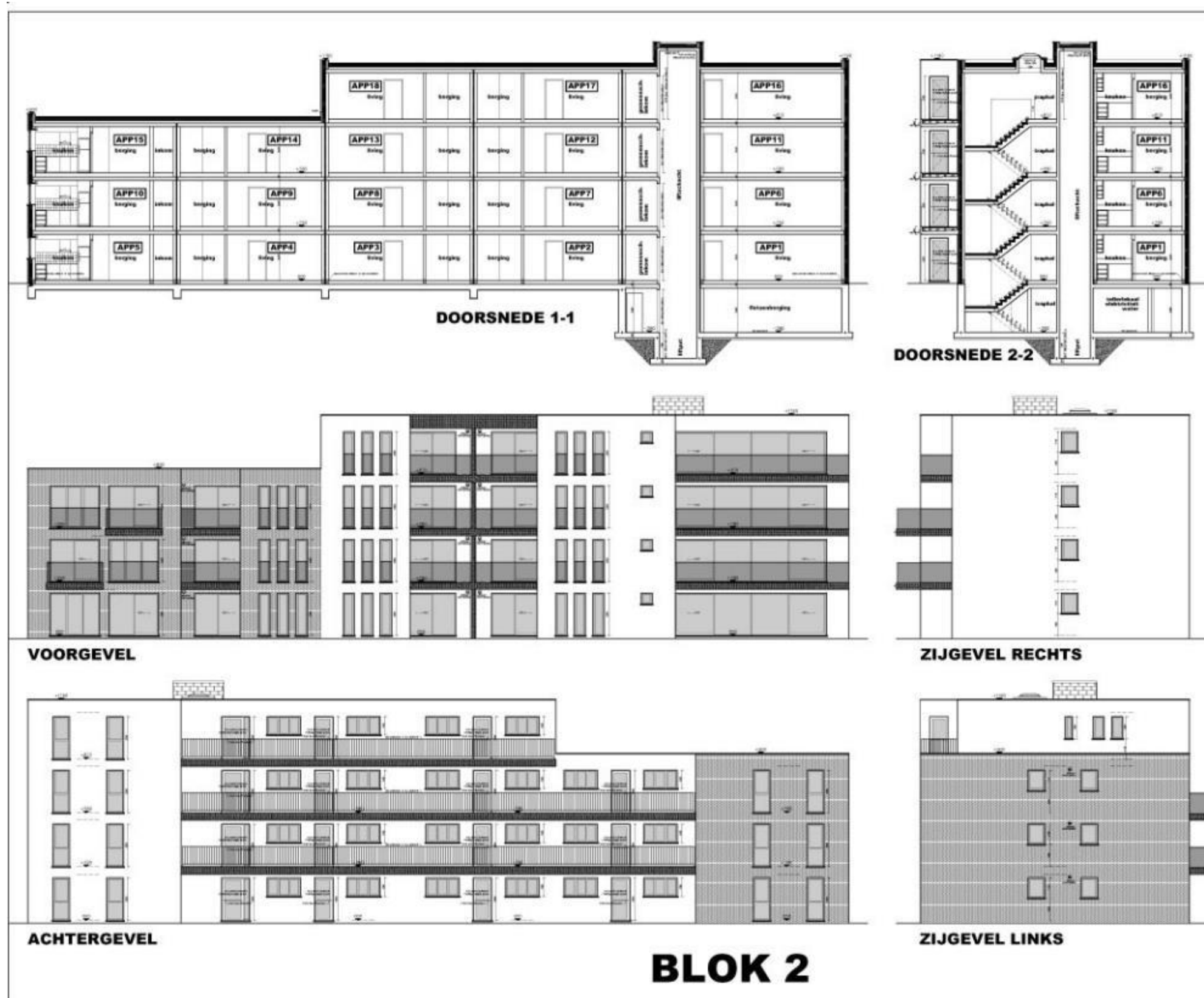
Figuur 7: Snede appartementsblok 1

Figuur 8: Ontwerpplan fundering en kelder appartementsblok 2

Figuur 9: Ontwerpplan gelijkvloers appartementsblok 2

Figuur 10: Snede appartementsblok 2

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) en de Atlas der Buurtwegen (1841) worden drie momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

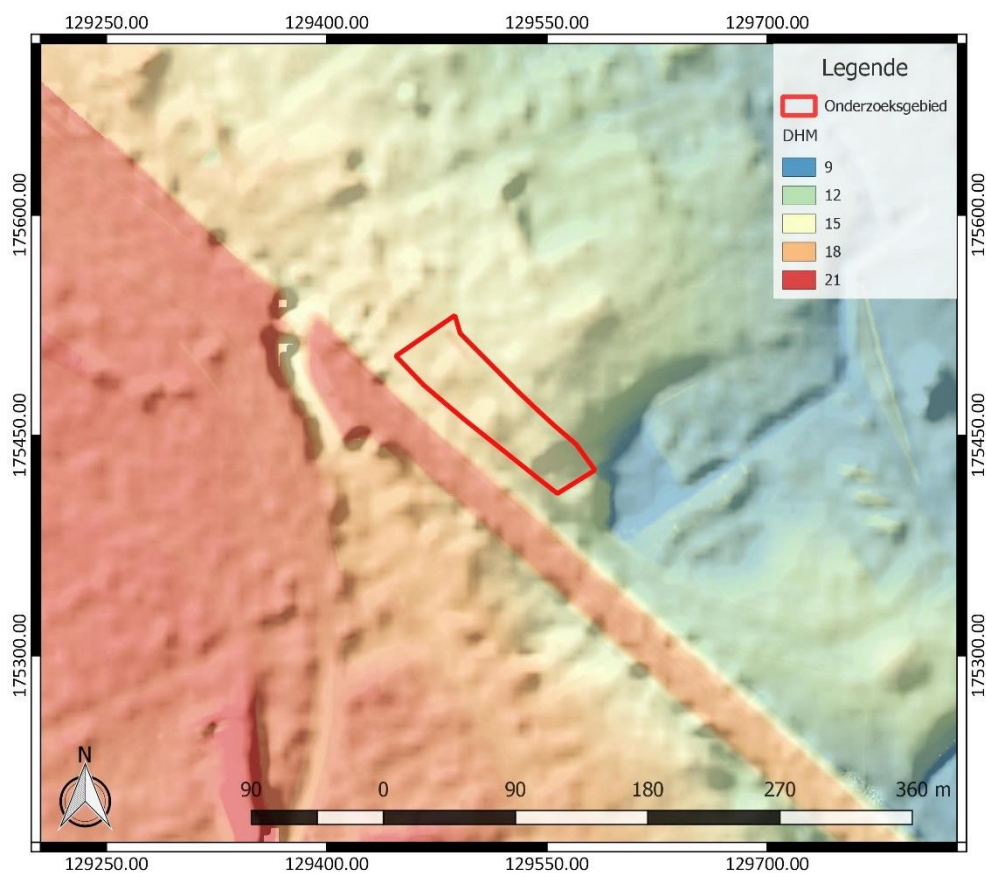
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

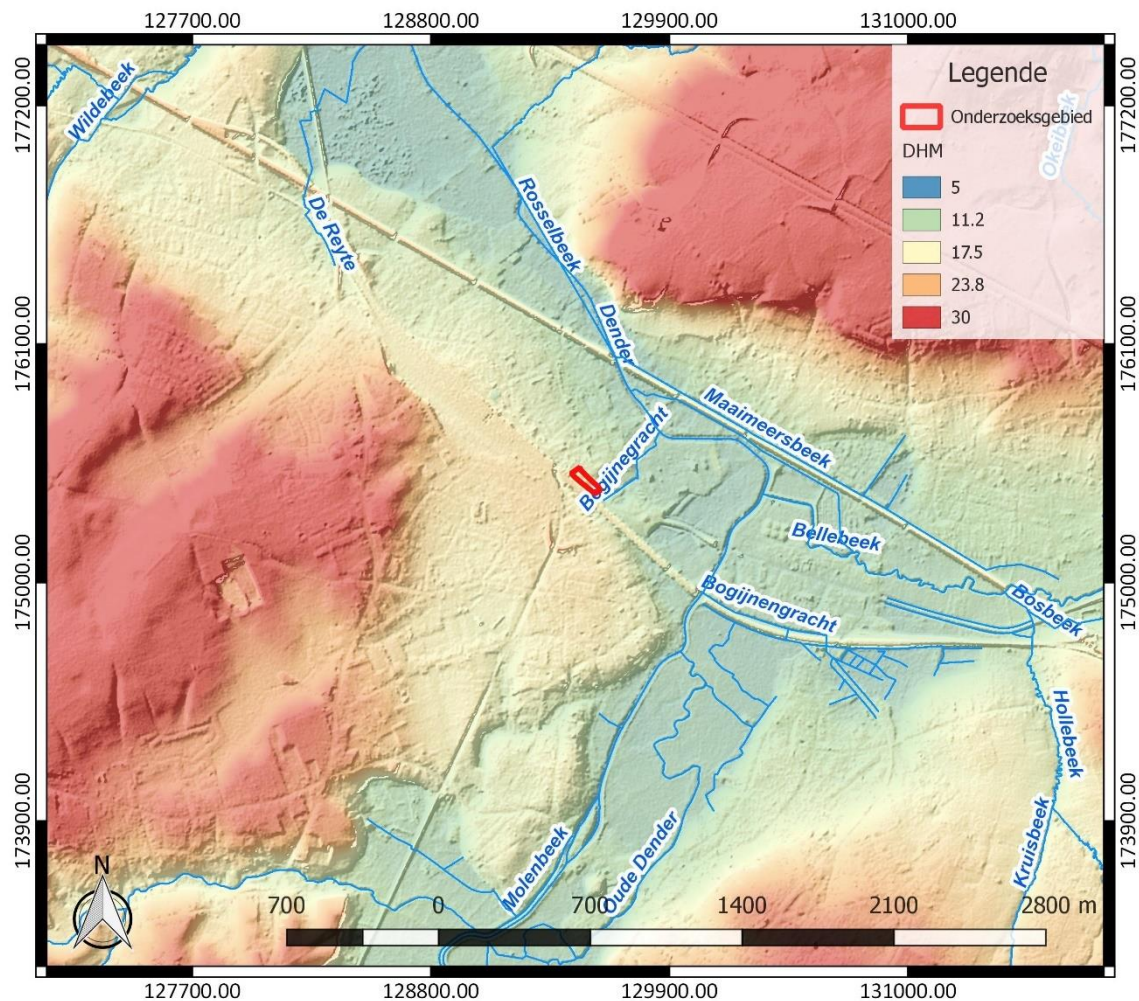
Het onderzoeksgebied is gelegen aan de noordelijke rand van het centrum van Denderleeuw, tussen de Nayerstraat in het noorden en langs de Thontlaan in het zuiden (Figuur 11). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden. Hydrografisch behoort het tot het Denderbekken. De Begijnengracht loopt ten zuidoosten van het onderzoeksgebied en stroomt ten noordoosten in de Oude Dender (Figuur 13). Verder ten zuidoosten van het terrein bevinden zich de Molenbeek en de Oude Dender, die ten oosten van het onderzoeksgebied een bocht maken en verder stromen naar het noordwesten. Ten oosten is bovendien nog de Bellebeek aanwezig, terwijl ten noorden en noordoosten nog de Maimeersbeek en de Rosselbeek naast de Oude Dender stromen.

Figuur 11: Luchtfoto van 2020 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 12: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

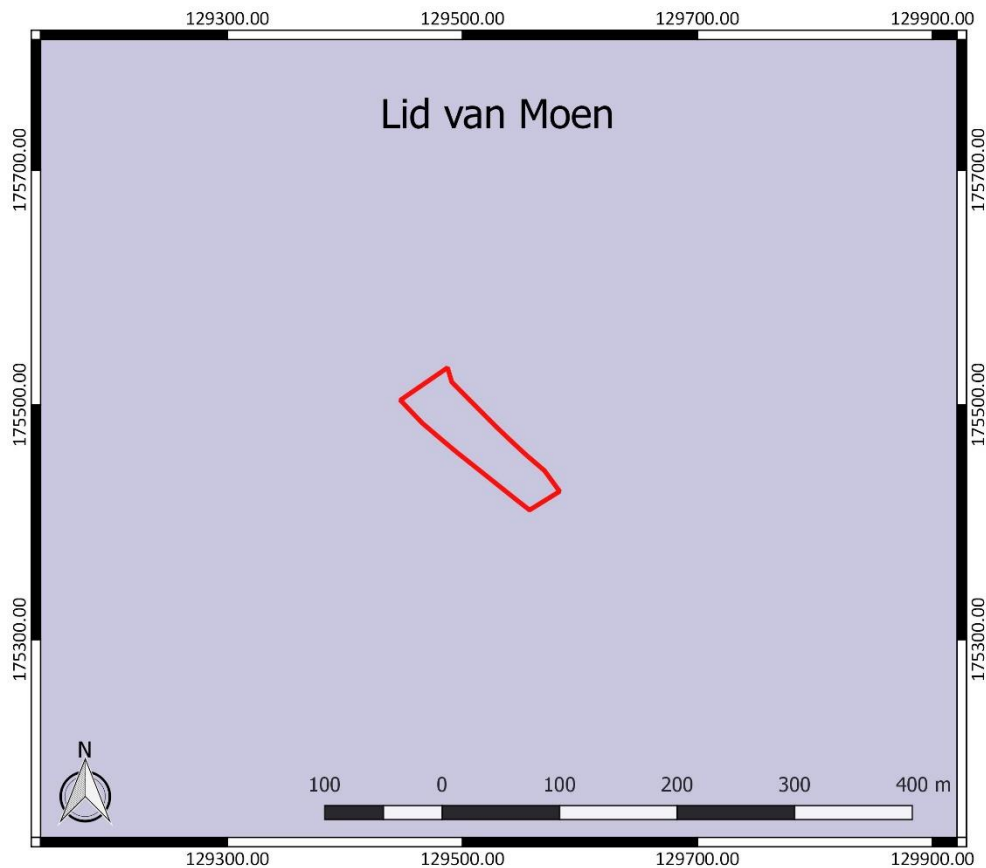
Figuur 13: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 14: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Geomorfologisch behoort Denderleeuw tot het Pajotteland en de depressie van de Dender. Het Pajottenland bestaat uit een golvend landschap met zowel langgerekte ruggen als asymmetrische valleien. De laagste topografische punten bevinden zich in de alluviale vlakten met een gemiddelde hoogteligging tussen de 10 en 50 m. Langs de Dender bestaan de gronden uit zandleem.³ Het onderzoeksgebied bevindt zich in de vallei van de Oude Dender (Figuur 12), op de overgang naar hogere gronden. Het terrein kent een hoogte van 13,2 tot 16,2 m TAW (Figuur 14).

³ Bogemans 2005, 2-3

Figuur 15: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 15) bestaat uit de Formatie van Kortrijk en het Lid van Moen. Dit wordt gekenmerkt door grijze klei tot silt dat kleihoudend is. Bovendien bevat het kleilagen en *Nummulites planulatus*.⁴

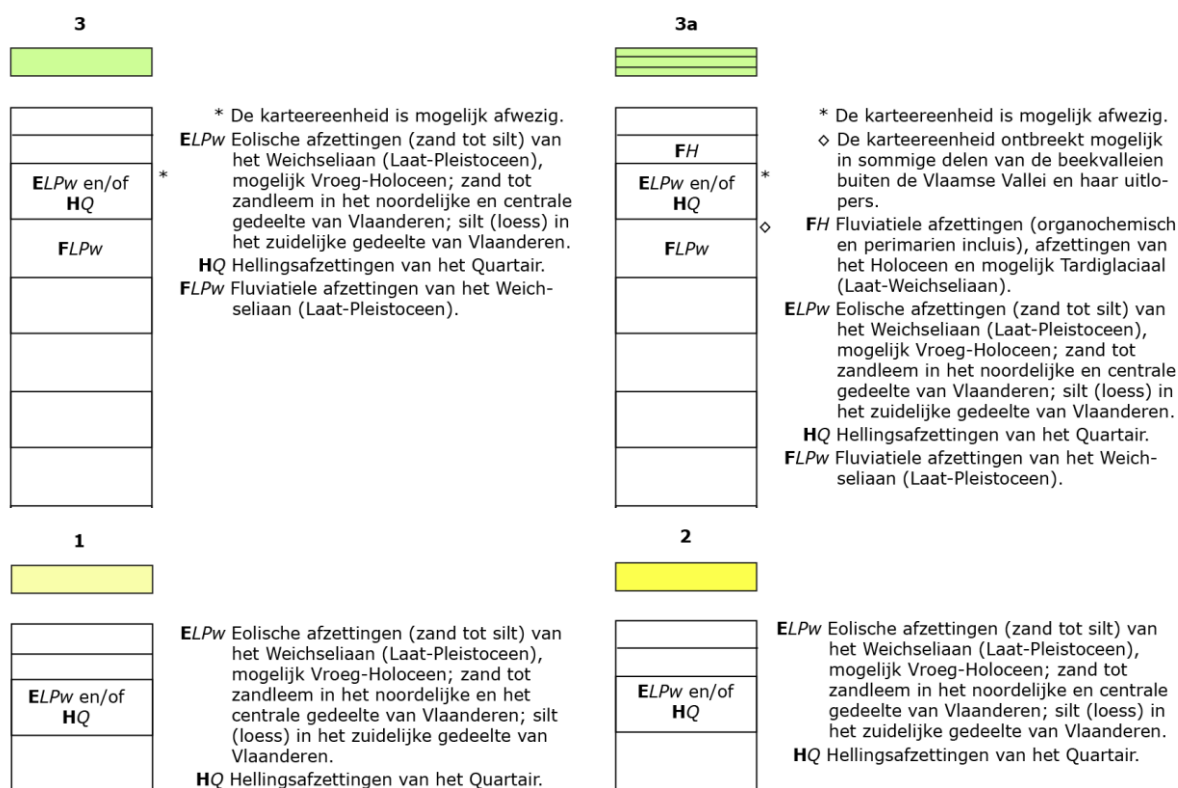
De quartairgeologische kaart (Figuur 16) geeft aan dat in het noordwesten en centrum van het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Het zuidoosten van het onderzoeksgebied kent eenzelfde opbouw, waar bovenop nog fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk het Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) voorkomen. De fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan zijn er plaatselijk afwezig.⁵

⁴ www.geopunt.be/kaart

⁵ www.geopunt.be/kaart

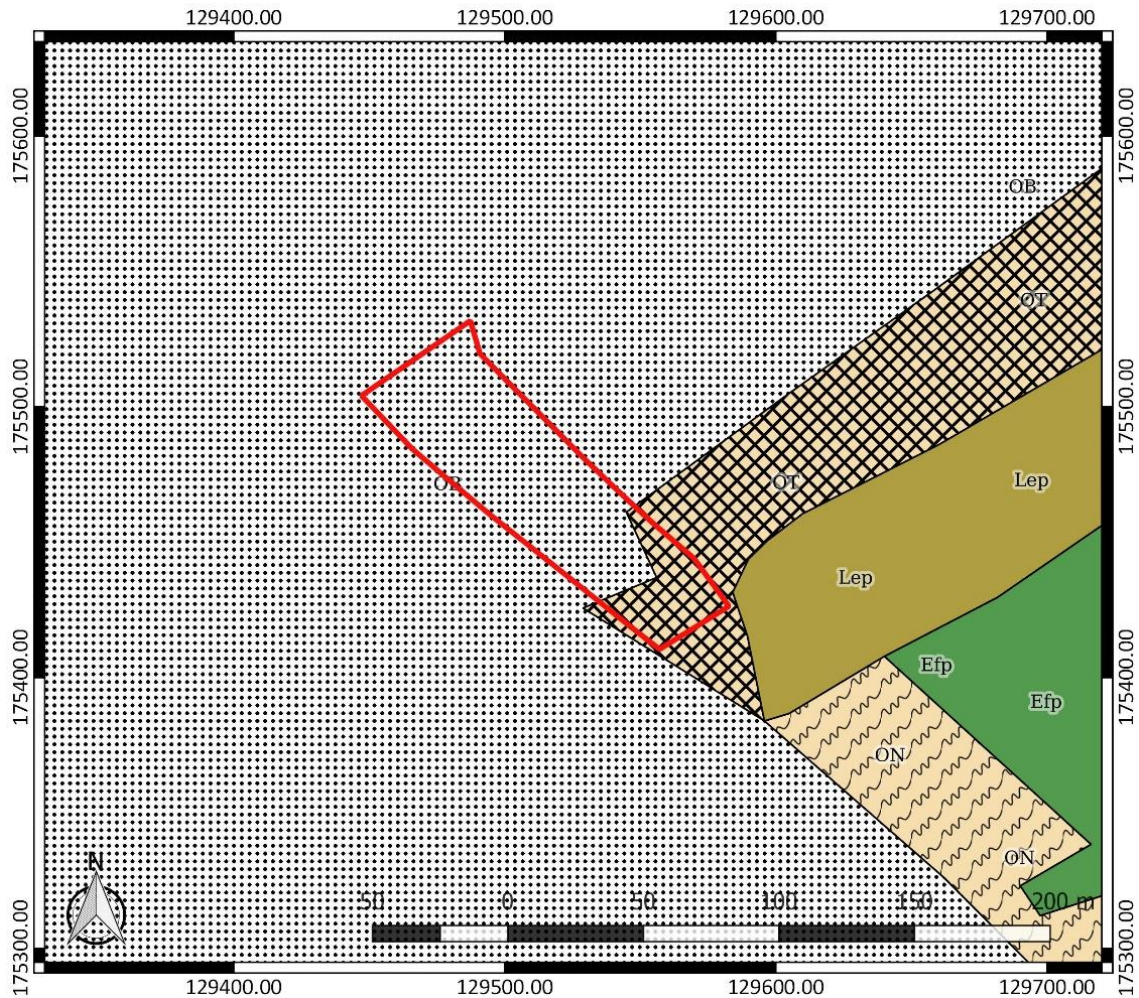

Figuur 16: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

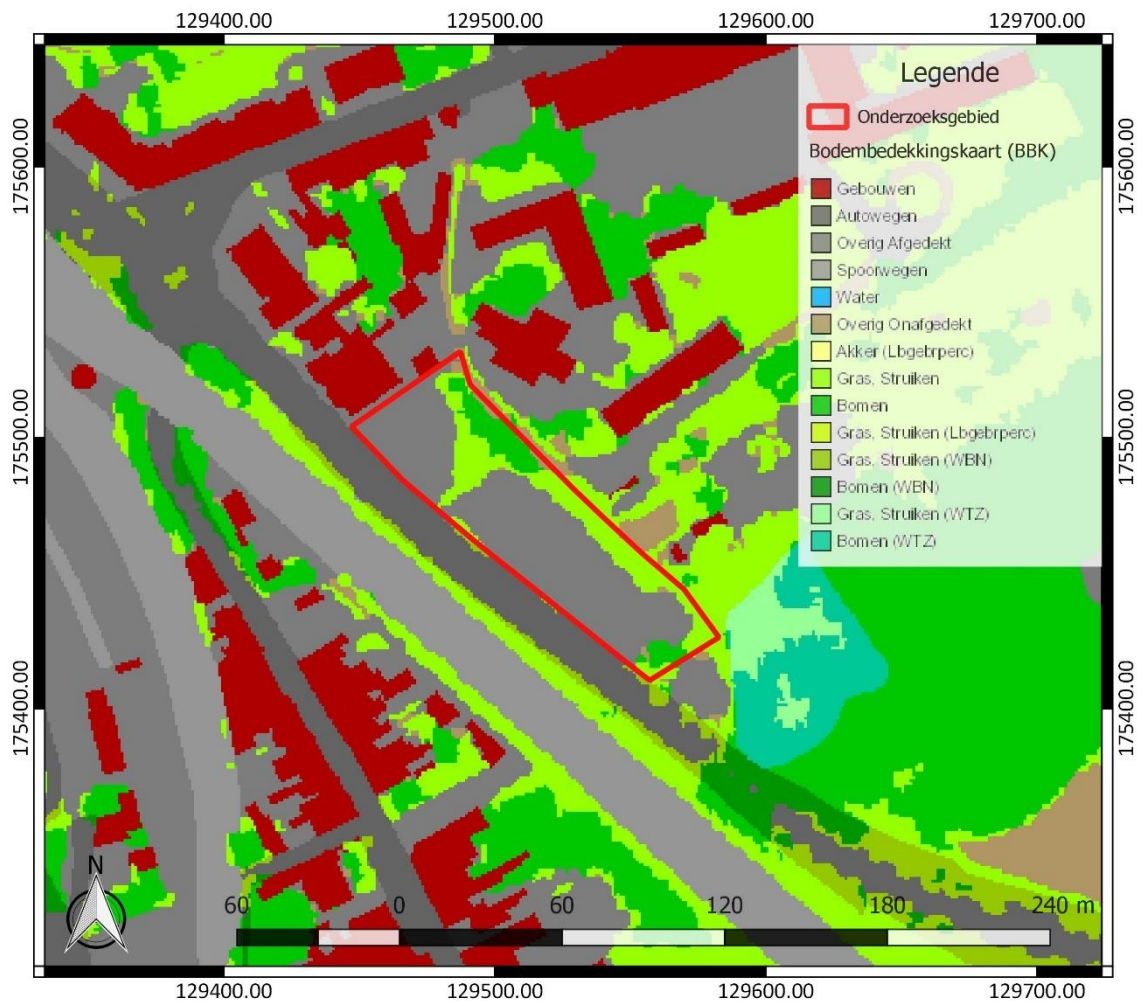
Figuur 17: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 18) situeert het onderzoeksgebied grotendeels in een bebouwde zone (OB). Verder toont ze dat het zuidoosten gelegen is in antropogeen sterk vergraven gronden (OT). Net ten zuidoosten van het terrein is bovendien nog een natte zandleembodem zonder profiel (Lep) aanwezig.

Figuur 18: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaat verhardingen te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras, struiken en bomen (Figuur 19). Dit beeld komt niet helemaal overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 11): hierop zijn immers enkel verhardingen in het noordwesten van het onderzoeksgebied aanwezig en lijkt de rest van het terrein braak te liggen in plaats van verhard te zijn. De potentiële bodemerosiekaart geeft geen informatie over de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied en wordt daarom niet weergegeven.

Figuur 19: Bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De oudste vondsten uit Denderleeuw betreffen neolithische artefacten en Romeinse muntschatten. De plaats wordt voor het eerst vermeld in 1146 als 'Lewe' en de eerste bewoning situeerde zich aan de Dender. Vanaf de 12de eeuw vormden Denderleeuw en Liedekerke samen een heerlijkheid en stond de kerk onder het patronaat van de abdij van Dielegem. Het kasteel van de heren van Liedekerke was gelegen tussen de Oude en nieuwe Dender. Later zou de gemeente nog tot 1802 onder het patronaat van de abdij van Ninove vallen.⁶ De oudste resten van de huidige Sint-Amanduskerk gaan terug tot de 13de eeuw, maar de kerk werd grondig herbouwd in 1900.⁷

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), bevindt het onderzoeksgebied zich net ten noorden van het centrum van Denderleeuw (Figuur 20). Centraal doorkruist een weg met een noordoost-zuidwest oriëntatie het onderzoeksgebied. Het terrein is verder onbebouwd.

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Denderleeuw [online] <https://id.erfgoed.net/themas/13417> (Geraadpleegd op 30-03-2021)

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Dorpskern Denderleeuw [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300409> (Geraadpleegd op 30-03-2021)

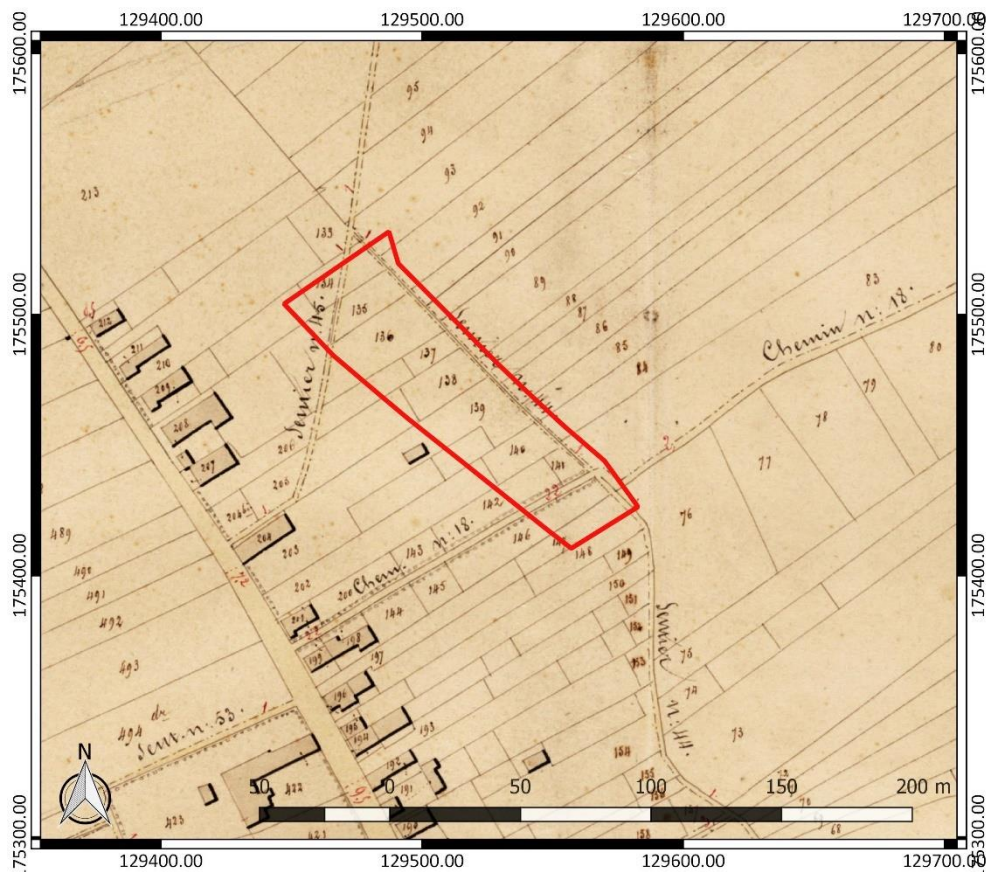
Figuur 20: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 21: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

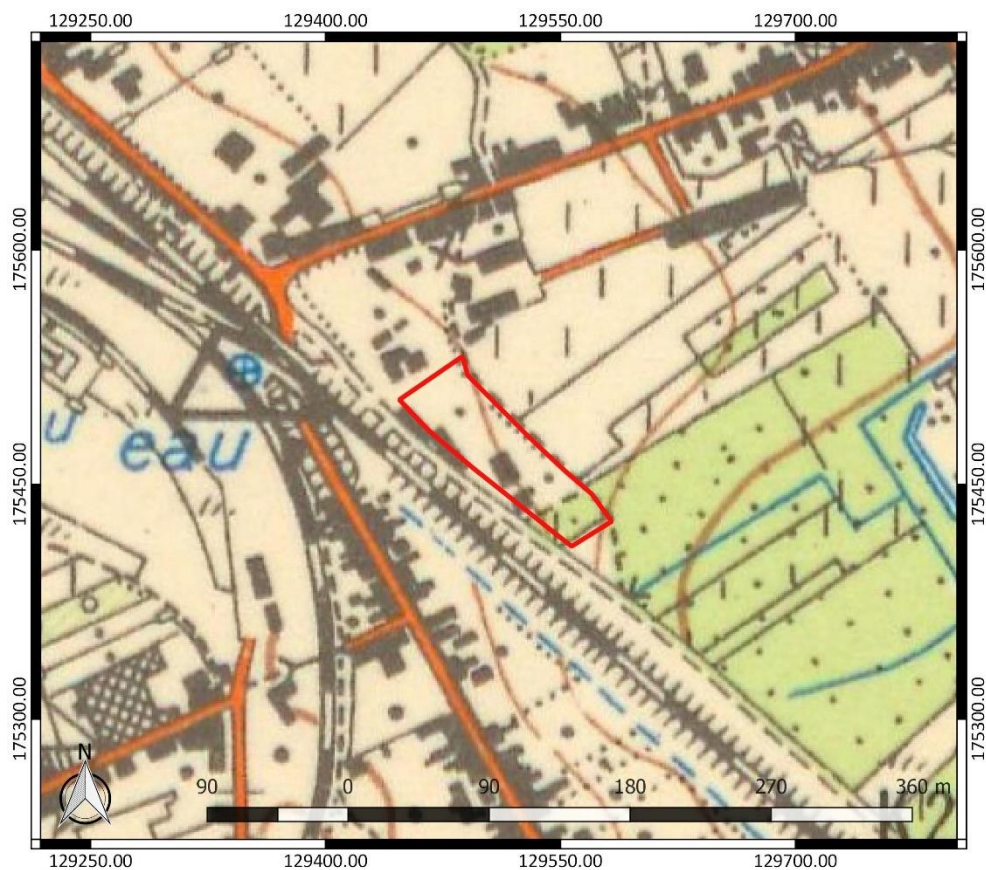
Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat de weg nog steeds het onderzoeksgebied doorkruist (Figuur 21). Het noordelijke deel van het terrein is in gebruik als akkerland, terwijl het deel ten zuiden van de weg in gebruik is als grasland. Aan de zuidwestelijke hoek van het terrein bevindt zich net buiten het onderzoeksgebied bebouwing.

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is nog steeds geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied (Figuur 22). Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland en grasland. Binnen het onderzoeksgebied zijn nu in totaal drie wegen aanwezig. De weg die reeds aanwezig was sinds het midden van de 18de eeuw lijkt nu meer in het zuiden gelegen te zijn. In de noordoostelijke hoek van het terrein is een weg met een noordnoordoost-zuidzuidwest richting aanwezig, die de historische voorloper van de Denderlandweg betreft. Ten slotte wordt het terrein over de volledige lengte doorsneden door een weg met een noordwest-zuidoost oriëntatie. Deze weg vormt de historische voorloper van de Thontweg. Delen van de laatste twee genoemde wegen zijn tegenwoordig een verharde weg, die deels binnen het onderzoeksgebied gelegen is.

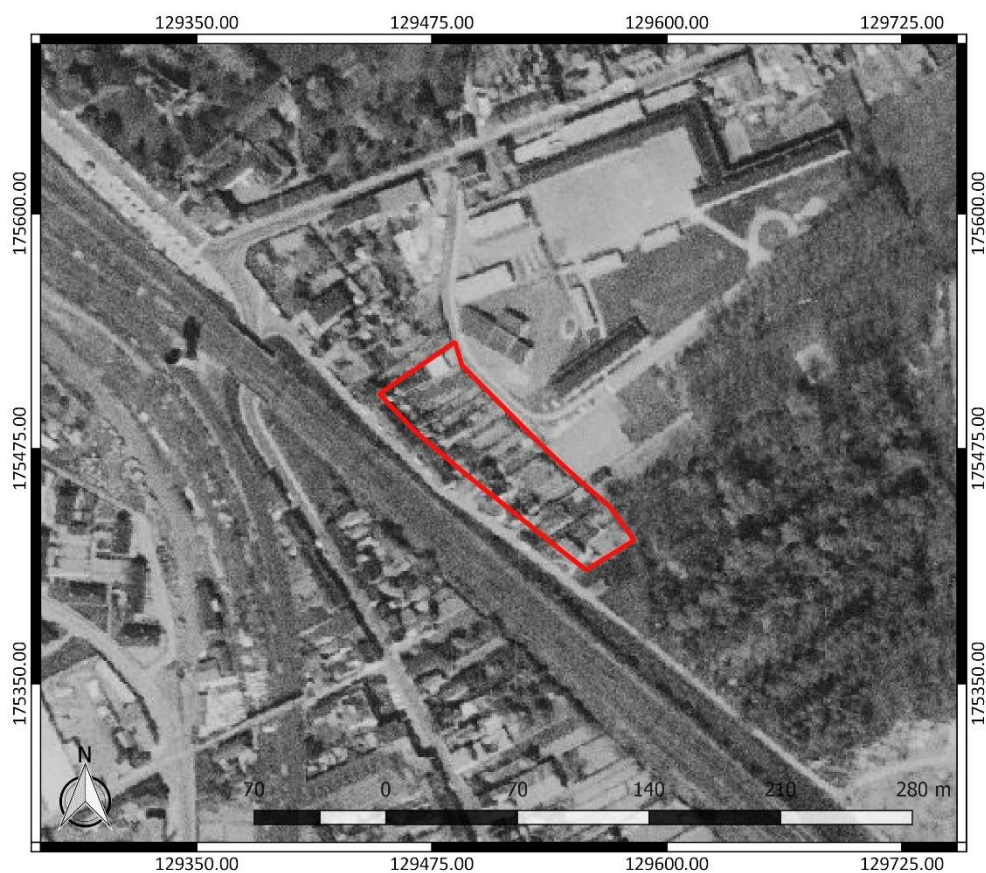

Figuur 22: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

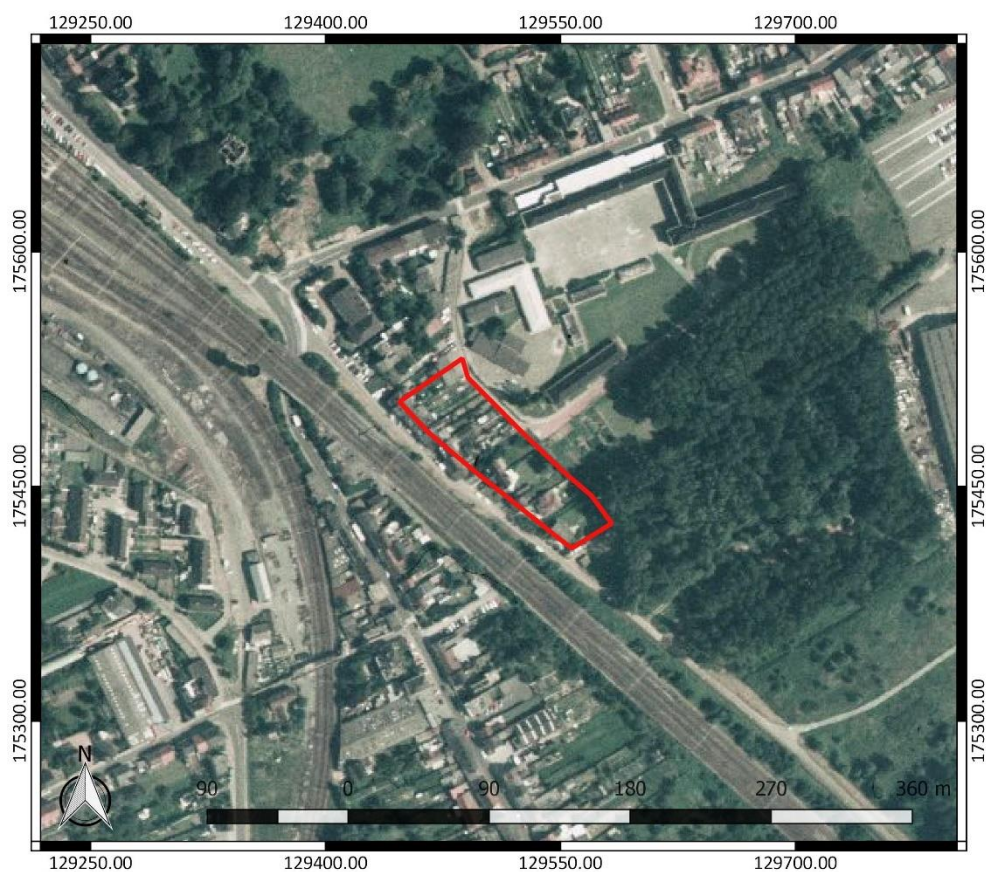
Op een topografische kaart uit 1950-1956 verschijnt voor het eerst bebouwing binnen het onderzoeksgebied (Figuur 23). De gebouwen zijn gelegen aan de zuidelijke, lange zijde van het terrein langsheen een (onverharde) voorloper van de huidige Thontlaan. Bovendien is de bewoning in de omgeving toegenomen.

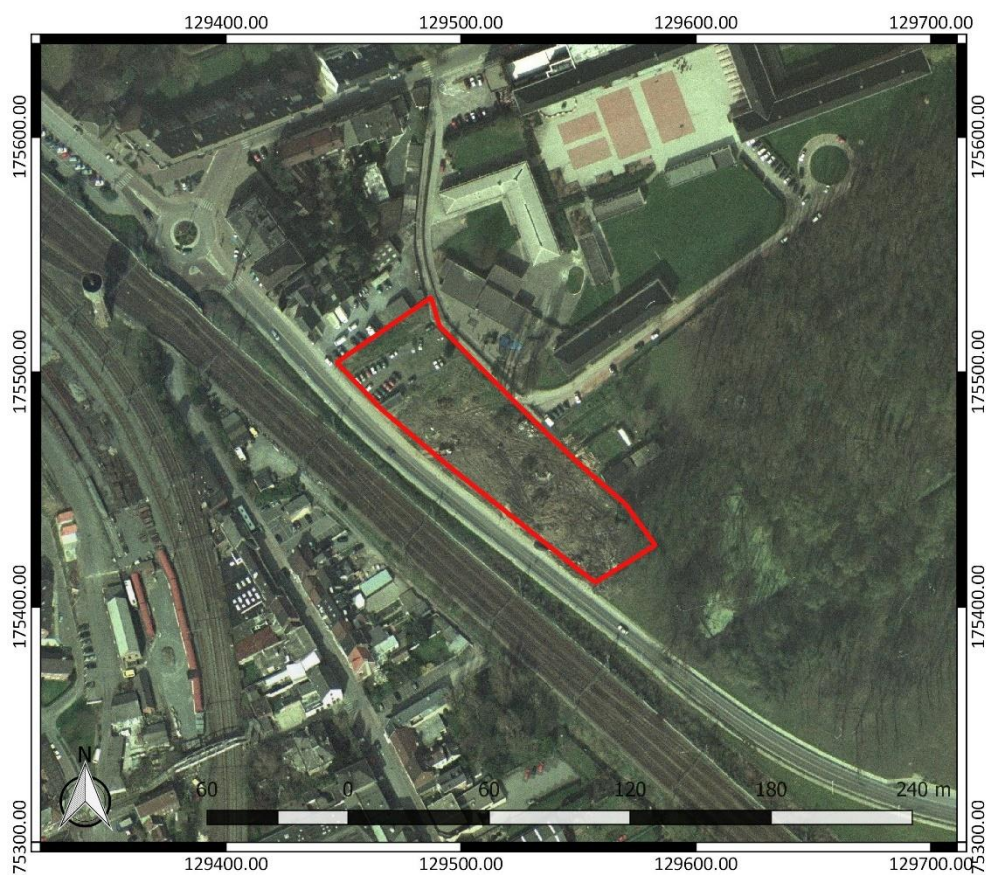
Figuur 23: Topografische kaart uit 1950-1956 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 24: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 25: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

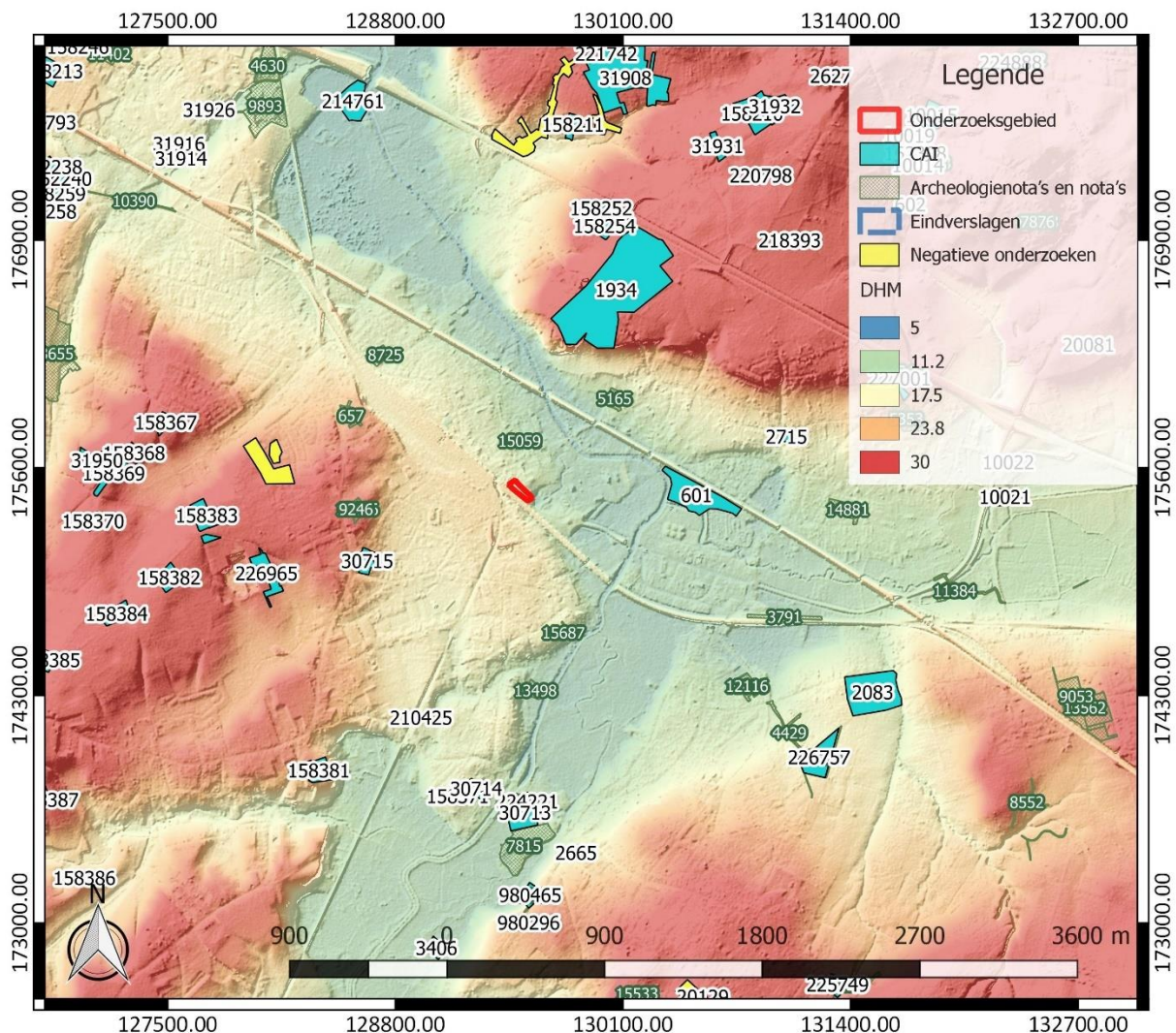

Figuur 26: Luchtfoto uit 2000-2003 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 24) geeft voor het eerst uitgebreide bebouwing binnen het onderzoeksgebied aan. De bebouwing is gelegen aan de verharde Thontlaan die nu duidelijk verschenen is. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 25) toont dat ook de bebouwing in de omgeving van het onderzoeksgebied enorm uitgebreid is. Een luchtfoto uit 2000-2003 toont dat de bebouwing op het terrein dan reeds gesloopt was (Figuur 26). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 11).

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 27). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 27: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

In de directe omgeving van het onderzoeksgebied zijn geen gekende archeologische waarden aanwezig. Daarom worden hieronder de verderaf gelegen locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging besproken.

In de Wellsemeersenstraat (CAI ID 214761) werd naar aanleiding van grondwerken in het kader van natuurbeheer een onderzoek gedaan naar het paleolandschap.⁸

In de Patrijzenlaan (CAI ID 158371) werden bij een veldkartering twee gepolijste afslagen en vijf gewone afslagen van silex uit de steentijd aangetroffen.⁹ Ook in de nabijgelegen B. de Saedeleerstraat (CAI ID 30714) werden verschillende silexen uit de steentijd aangetroffen. Het gaat om schrabbers, pijlpunten, kleine en grotere bijlen en ‘afval’.¹⁰

In Teralfene werden aan de Alvinenberg (CAI ID 601) mogelijk de overblijfselen van een middeleeuwse motte vastgesteld. De heuvel werd al in 1885 deels afgegraven voor het vervaardigen van bakstenen en ook de kanalisatie van de Dender zorgde voor een bepaalde verstoring van de noordzijde. Bovendien bestaan er twijfels over de aanduiding als motte. Verder werden er enkele losse vondsten gedaan van een laat-neolithische klokbeker en een marmeren kantaar, tegelaefragmenten en enkele scherven aardewerk uit de Romeinse tijd.¹¹

Ook aan de Kasteelberg in de Kasteelstraat te Denderleeuw (CAI ID 30713) werden de overblijfselen van een motte vastgesteld. Mogelijk werd de motte gesticht in de tweede helft van de 11de eeuw. Vermoedelijk werd in de tweede helft van de 18de eeuw op de verhoging een burcht/kasteel opgericht, dat nu bekend staat als het ‘Kasteel van Liedekerke’.¹² Bij een opgraving op een deel van het terrein (CAI ID 224221) werd enkel een ophogingspakket uit de nieuwste tijd aangetroffen.¹³

In de Stationsstraat van Affligem (CAI ID 10021) staat een volmiddeleeuwse watermolen over de Bellebeek. De dubbelmolen wordt vermeld in 1150 en werd gebouwd door de abdij van Affligem. De gebouwen werden vernield tijdens de godsdienstoorlogen en hersteld in 1593. Tegenwoordig is de molen een beschermd monument en een beschermd dorpsgezicht.¹⁴

Ten noorden hiervan (CAI ID 10022) is het Hof te Brempt (ook wel Penitenciërschhof), een molenaarshuis, gelegen. Ook dit stamt oorspronkelijk uit de 12de eeuw, maar het huidige gebouw dateert uit de tweede helft van de 18de eeuw.¹⁵ In de Muilemstraat te Liedekerke (CAI ID 2083) stond volgens cartografisch onderzoek en priorij met kapel. Deze zou uit 1349 dateren, maar de legende laat de stichting oplopen tot rond 1247.¹⁶

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Paardeweide [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/214761> (Geraadpleegd op 30-03-2021)

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Patrijzenlaan (DE 1) [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/158371> (Geraadpleegd op 30-03-2021)

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: B. de Saedeleerstraat I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30714> (Geraadpleegd op 30-03-2021)

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Alvinenberg [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/601> (Geraadpleegd op 30-03-2021)

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Kasteelberg [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30713> (Geraadpleegd op 30-03-2021)

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Kasteelstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/224221> (Geraadpleegd op 30-03-2021)

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Bellemolen [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/10021> (Geraadpleegd op 30-03-2021); Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Watermolen Bellemolen [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/38825> (Geraadpleegd op 30-03-2021)

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Hof te Brempt [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/10022> (Geraadpleegd op 30-03-2021); Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Hoeve Hof te Bremt of Penitenciërschhof [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/38817> (Geraadpleegd op 30-03-2021)

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Priorij van Muilen [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2083> (Geraadpleegd op 30-03-2021)

In de Driesstraat te Affligem (CAI ID 2715) staat de Sint-Johanneskerk, die zijn oorsprong kent in de 14de eeuw. Bij de kerk was een kerkhof aanwezig.¹⁷

Bij de heraanleg van het Segersplein in Denderleeuw (CAI ID 210425) werd een laatmiddeleeuwse waterput aangetroffen.¹⁸ De Sint-Niklaaskerk uit Liedekerke (CAI ID 2665) dateert uit de 17de eeuw. Enkel de toren klimt nu nog op tot 1637.¹⁹ Bij een proefsleuvenonderzoek in de Houtmarktstraat in Liedekerke (CAI ID 980465) werden enkel recente sporen en verstoringen aangetroffen.²⁰

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Bekrachtigde archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving bieden geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties. Daarom lichten we ze hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

Het terrein is gelegen aan de noordelijke zijde van het centrum van Denderleeuw. Het is gelegen in de vallei van de Dender, op de overgang naar hogere gronden. In de omgeving zijn verschillende waterlopen aanwezig. Archeologisch onderzoek in de ruimere omgeving toont aan dat resten van de steentijd tot de nieuwste tijd kunnen voorkomen.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Vanaf de 18de eeuw beschikken we over historische kaarten en luchtfoto's om de gebruiksevolutie van het terrein te reconstrueren. Dit leert ons dat het terrein van in de late middeleeuwen tot in het midden van de 20ste eeuw grotendeels in gebruik was als akkerland en/of grasland. Sinds het midden van de 18de eeuw doorkruist één weg het onderzoeksgebied. Sinds het midden van de 19de eeuw zijn er nog twee extra wegen aanwezig, die tegenwoordig ook deels verhard zijn. Op een topografische kaart uit 1950-1956 verschijnt voor het eerst een gebouw in het zuiden van het onderzoeksgebied (Figuur 28). Op een luchtfoto uit 1971 verschijnt dan meer bebouwing aan de nieuwe Thontlaan, maar deze werd nog voor 2000-2003 gesloopt. Tegenwoordig is in het noorden van het onderzoeksgebied verharding aanwezig.

De aanwezigheid van bebouwing en verharding op het terrein in het recente verleden maakt dat we verwachten dat de bovenzijde van het bodemarchief aangetast is. Dit reduceert het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite tot slechts een laag potentieel. Relevante archeologische sporen kunnen wel nog bewaard gebleven zijn, aangezien we verwachten dat de bodemingrepen die

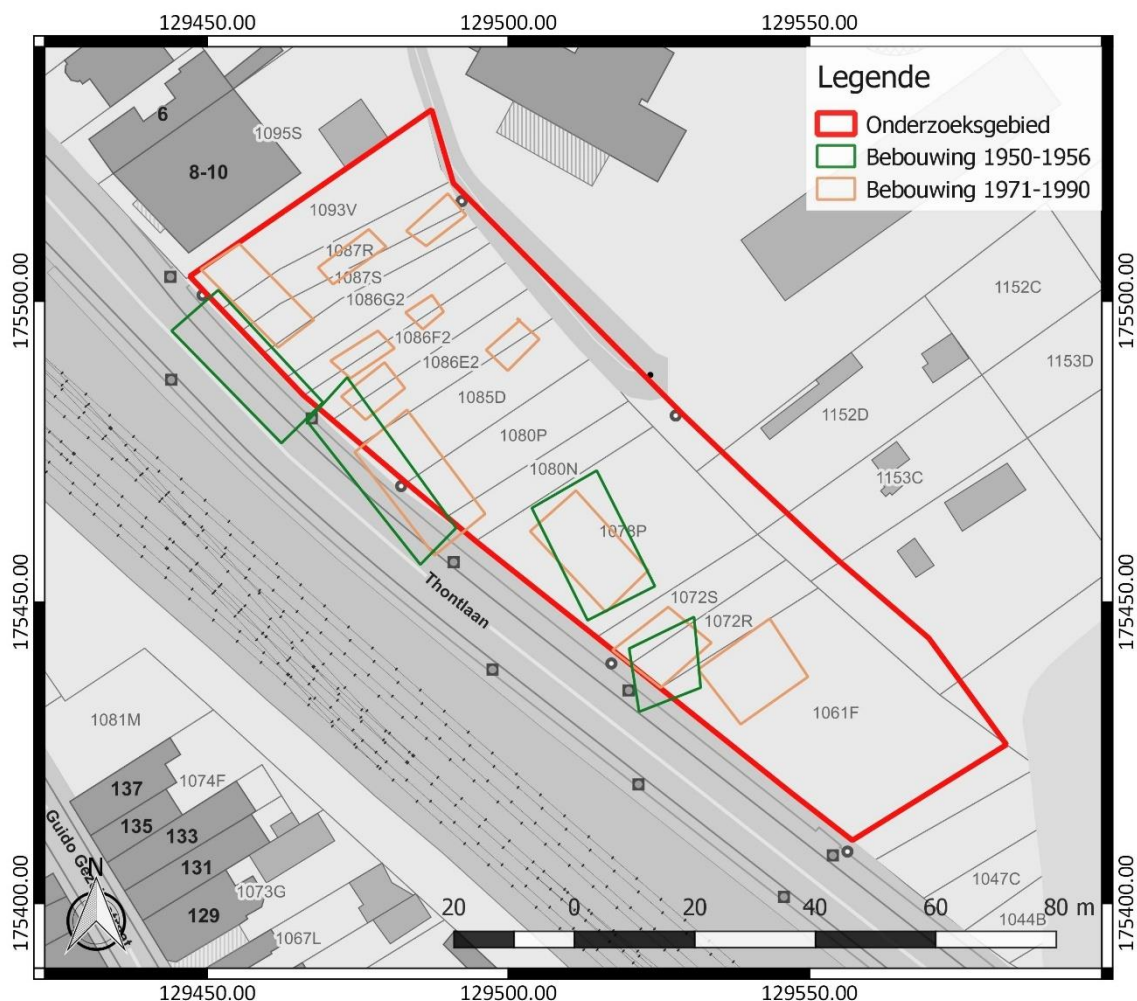
¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Sint-Johanneskerk [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2715> (Geraadpleegd op 30-03-2021)

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Segersplein [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/210425> (Geraadpleegd op 30-03-2021)

¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Sint-Niklaaskerk [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2665> (Geraadpleegd op 30-03-2021)

²⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Liedekerke Houtmarktstraat 71 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980465> (Geraadpleegd op 30-03-2021)

in het verleden hebben plaatsgevonden op het terrein, zich zullen beperken tot de bovenzijde van het bodemarchief.

Figuur 28: Synthesekaart, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van twee appartementsblokken met ondergrondse garages en bergingen. De verstoringdiepte van de verschillende geplande bodemingrepen varieert. Ter hoogte van de kelder van appartementsgebouw 1 loopt de verstoringdiepte op tot meer dan ca. 3,70 m. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de landschappelijk ligging van het terrein binnen de Dendervallei. Het terrein bevindt zich aan de rand van een beekvallei, op de overgang naar hogere gronden. Het terrein bleef tot in het midden van de 20ste eeuw grotendeels in gebruik als akkerland en/of grasland. Op een luchtfoto van 1971 is bebouwing aan de Thontlaan aanwezig. De precieze aard, omvang en diepte van de mogelijke verstoring die werd veroorzaakt door de bouw en sloop zijn echter niet gekend. Omwille van de verstoringen die zich in het verleden op het terrein voordeden, achten we het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite slechts laag. Mogelijk beperkten

verstoringen zich tot de toplaag van het bodemarchief en zijn relevante archeologische sporen wel nog bewaard gebleven. Bovendien zijn in de omgeving van het terrein relevante archeologische waarden gekend van de steentijd tot de nieuwste tijd. Gezien de sterk negatieve impact van de geplande werken op het bodemarchief moet eerst nagegaan worden of relevante archeologische resten op het terrein aanwezig zijn. Daaruit volgt dat bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig is.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt. Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het terrein deels verhard is en voor de rest braak ligt.

Landschappelijk bodemonderzoek is relevant om de bewaringstoestand van het bodemarchief beter te kunnen inschatten. Inzicht in de bewaring van het bodemarchief kan echter ook aan de hand van een andere onderzoeksmethode worden verkregen. Het is daarom kosten-baten efficiënter om meteen over te gaan tot een andere onderzoeksmethode.

Wel dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de landschappelijk ligging van het terrein binnen de Dendervallei. Het terrein bevindt zich aan de rand van een beekvallei, op de overgang naar hogere gronden. Het terrein bleef tot in het midden van de 20ste eeuw grotendeels in gebruik als akkerland en/of grasland. Op een luchtfoto van 1971 is bebouwing aan de Thontlaan aanwezig. De precieze aard, omvang en diepte van de mogelijke verstoring die werd veroorzaakt door de bouw en sloop zijn echter niet gekend. Omwille van de verstoringen die zich in het verleden op het terrein voordeden, achten we het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite slechts laag. Mogelijk beperkten verstoringen zich tot de toplaag van het bodemarchief en zijn relevante archeologische sporen wel nog bewaard gebleven. Bovendien zijn in de omgeving van het terrein relevante archeologische waarden gekend van de steentijd tot de nieuwste tijd. Gezien de sterk negatieve impact van de geplande werken op het bodemarchief moet eerst nagegaan worden of relevante archeologische resten op het terrein aanwezig zijn. Daaruit volgt dat bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig is.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Bogemans, F., 2005: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 30/38 Geraardsbergen en Ath (deel)*, Brussel.

4.2 Websites

Cartesius (2021)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2021)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2021)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2021)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2021)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2021)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

